

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ УРЕДБЕ

Правни основ за доношење ове уредбе садржан је у члану 10. став 10. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18-др. закон и 40/21) којим је прописано да Влада ближе прописује критеријуме и услове за стицање статуса енергетски угроженог купца, садржину захтева за стицање статуса енергетски угроженог купца, начин утврђивања испуњености услова за стицање статуса енергетски угроженог купца, доношење решења о стицању тог статуса, начин издавања и садржину решења о стицању статуса енергетски угроженог купца, рокове важења решења, садржину и обим права на умањење месечне обавезе плаћања, стицање статуса енергетски угроженог купца због здравственог стања, начин вођења евиденције енергетски угрожених купаца, начин обезбеђивања средстава за заштиту енергетски угрожених купаца, казнене одредбе и друга питања неопходна за утврђивање тог статуса.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ УРЕДБЕ

Закон о изменама и допунама Закона о енергетици („Службени гласник РС”, број 40/21 – у даљем тексту: Закон) усвојен је 22. априла 2021. године.

У члану 153. Закона прописани су рокови за извршавање овог закона.

С тим у вези сачињен је Предлог уредбе о енергетски угроженом купцу да би се ближе уредила питања које је Закон прописао.

Трећим енергетским пакетом који је пренет у Закон о енергетици 2014. године уведена је обавеза заштите енергетски угрожених купаца с циљем смањења енергетског сиромаштва (Директива 2009/72/ЕЗ за унутрашње тржиште електричне енергије и 2009/73/ЕЗ за унутрашње тржиште природног гаса). У вези са тим било је нужно креирати и адекватну политику за заштиту енергетски угрожених купаца, па је донета Уредба о енергетски угроженом купцу 2015. године („Службени гласник РС”, број 113/15).

Уредбом о енергетски угроженом купцу („Службени гласник РС”, бр. 113/15 и 59/18) године обухваћени су корисници права на новчану социјалну помоћ и дечији додатак као посебно угрожени, као и домаћинства са минималним приходима.

Право угроженог купца за област електричне енергије за период јануар-децембар 2020. године користило је просечно месечно 72.694 домаћинства, док је за природни гас тај број износио 68 домаћинства. За период јануар-децембар 2021. године право угроженог купца електричне енергије користило је просечно месечно 68.129 домаћинства, а за природни гас тај број је износио 60 домаћинства.

Праћењем примене ове уредбе уочено је да је мали број домаћинстава стекао статус угроженог купца у складу с условима из овог прописа, у односу на број домаћинстава са најнижим приходима, корисника новчане социјалне помоћи и дечијег додатка.

С друге стране, један од циљева енергетске политике је постизање тржишне цене електричне енергије. Пораст цене електричне енергије представља велики друштвени проблем не само у Републици Србији, већ и у свим земљама Европске уније, а тиме представља и значајан политички проблем.

У ситуацији коју сад имамо у Републици Србији домаћинства плаћају цену електричне енергије по регулисаним ценама. И у условима регулисане цене, све више домаћинстава суочено је са проблемом измирења обавеза по испостављеним рачунима за електричну енергију или касне са плаћањем рачуна за електричну енергију, те је стога присиљено живети у енергетски неадекватним условима и смањивати животни простор у зимском периоду. Такође, према расположивим подацима о минималној потрошачкој корпи, домаћинство троши око 20% укупних прихода за покривање трошкова електричне енергије, природног гаса, воде и становања. Подаци о значајним издацима за електричну енергију у кућним буџетима указују на све већи број домаћинстава угрожених купаца.

Уочено је такође да све већи број домаћинстава, купаца топлотне енергије прикључених на систем даљинског грејања, има проблемом са измирењем обавеза за утрошену топлотну енергију, услед значајних финансијских издатака које је потребно обезбедити у кућном буџету за грејање.

Домаћинства су у ситуацији да проналазе финансијски исплативије начине грејања, који им омогућавају уштеде у кућном буџету, независно од чињенице да ли наведене измене у појединим случајевима утичу на смањивање квалитета грејања домаћинства, услед чега је уочена тенденција повећања броја захтева за искључење са система грејања. Од стране јединица локалних самоуправа до сада су одобраване субвенције за топлотну енергију и остале комуналне услуге по основу аката јединица локалних самоуправа за заштиту најугроженијих грађана. Међутим, од 61 локалне самоуправе које на чијим територијама се испоручује топлотна енергија само 13 одобрава субвенције за топлотну енергију.

Законом је створен је правни основ да се новим Предлогом уредбе о енергетски угроженом купцу (у даљем тексту: Предлог уредбе) пропишу услови за стицање статуса енергетски угроженог купца топлотне енергије којом ће бити обухваћени купци топлотне енергије на територијама свих локалних самоуправа.

Предлогом уредбе о енергетски угроженом купцу било је предвиђено да домаћинство енергетски угроженог купца може остварити право на умањење месечне обавезе за одређене количине електричне енергије и истовремено право на умањење месечне обавезе за топлотну енергију.

Међутим према мишљењу Секретаријата енергетске заједнице (писмо од 25. 07. 2022. године) изражена је забринутост у вези са овим финалним Предлогом уредбе којим се омогућава подносиоцима захтева да бирају између смањења месечног рачуна за (1) електричну енергију, (2) природни гас, (3) топлотну енергију или (4) електричну и топлотну енергију истовремено. Имајући у виду предвиђене нивое финансијске подршке у сваком од наведених случајева, изражена је забринутост да подршка за електричну и

топлотну енергију истовремено може бити дискриминаторна у финансијском смислу у односу на друге категорије подршке.

Мишљење Секретаријата енергетске заједнице је уважено па је из Предлога уредбе брисан део који прописује истовремено коришћење права на умањење рачуна за електричну и топлотну енергију.

Пропис којим се уређује ова област доноси се да би се приближио стварним околностима енергетског сиромаштва у Републици Србији. Подизањем нивоа укупног месечног прихода домаћинства као основа за стицање статуса енергетски угроженог купца очекује се да већи број домаћинстава који имају минимум средстава за живот остварити право на умањење рачуна за електричну енергију или природни гас, односно на умањење рачуна за топлотну енергију као нову категорију права енергетски угроженог купца.

Због свега горе наведеног, Предлогом уредбе обухваћени су и следећи предлози за повећање броја енергетски угрожених купаца и проширење права:

-да статус енергетски угроженог купца може стећи и домаћинство које живи у једној стамбеној јединици коме се испоручује топлотна енергија. У том смислу се Предлогом уредбе даје могућност да се при подношењу захтева подносилац може одредити за стицање права на умањење месечне обавезе за одређене количине топлотне енергије.

-да поред корисника новчане социјалне помоћи и дечијег додатка како је то прописано важећом Уредбом о енергетски угроженом купцу, статус енергетски угроженог купца могу стећи корисници увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, а на основу решења надлежног органа о коришћењу права („директно” стицање статуса);

-да захтев за стицање статуса енергетски угроженог купца домаћинство подноси органу јединице локалне самоуправе надлежном за послове социјалне заштите у месту пребивалишта,

-повећање прага укупног прихода домаћинства као услова за стицање статуса енергетски угроженог купца;

-да се услов који се односи на максималну површину стамбене јединице коју поседују чланови домаћинства не примењују на сеоско домаћинство;

-да домаћинства могу остварити право на умањење месечне обавезе из члана 18. став 1. Предлога уредбе и истовремено, да остварити право из члана 21. став 6. Предлога уредбе на заштиту од обуставе испоруке електричне енергије због неизвршених обавеза из уговора о снабдевању.

-да доспели дуг за електричну енергију, природни гас или топлотну енергију не искључује право на стицање статуса енергетски угроженог купца.

Предлогом уредбе дата је дефиниција енергетски угроженог купца и дефиниција домаћинства у смислу Предлога уредбе и прописана су три критеријума по основу којих домаћинство може стећи статус енергетски угроженог купца и то: 1) материјални положај (укупан месечни приход домаћинства, број чланова домаћинства и имовно стање); 2) остварено право на новчану социјалну помоћ или дечији додаток или увећани додаток за помоћ и негу другог лица и 3) здравствено стање члана домаћинства.

Такође, разрађен је сваки критеријум посебно:

За критеријум материјални положај одређен је услов - износ укупног месечног прихода домаћинства у односу на број чланова породице, као и начин на који се ти износи усклађују.

Како би се повећао број домаћинства који имају право на стицање статуса угроженог купца, за одређивање укупног месечног прихода домаћинства, као услова за стицање статуса угроженог купца, коришћени су подаци о минималној месечној потрошачкој корпи које израђује Министарство трговине, туризма и телекомуникације у сарадњи са Републичким заводом за статистику (<https://mtt.gov.rs/tekst/2368/potrosacka-korpa.php>)

Према последњим подацима о вредности минималне потрошачке корпе из августа 2022.године:(<https://mtt.gov.rs/extfile/sr/37879/KUPOVNA%20MOC%20avgust%20%202022%201.pdf>)

Минимална потрошачка корпа за трочлано домаћинство износи 45.729,57 динара, од тога 8.747,23 динара се троши за становање, струју, воду, гас и друга горива.

На основу наведеног, утврђени су највиши износи укупног месечног прихода домаћинства, као услова за стицање статуса угроженог купца, на следећи начин:

1. (Минимална потрошачка корпа) – (потрошња за становање, струју, воду, гас и друга горива) = (минимална потрошачка корпа без трошкова за становање, струју, воду, гас и друга горива)

$45.729,57 \text{ динара} - 8.747,23 = 36.982,34 \text{ динара}$

2. Резултат је подељен са 3, чиме је добијено учешће у потрошачкој корпи једног члана домаћинства.

$36.982,34 \text{ динара} : 3 \text{ члана} = 12.327,45 \text{ динара}$

3. Нови укупни месечни приход у зависности од броја чланова домаћинства добија се сабирањем учешћа свих чланова домаћинства у потрошачкој корпи са потрошњом за становање, струју, воду, гас и друга горива (фиксна за сва домаћинства), и то:

За домаћинстава са једним чланом: $12.327,45 + 8.747,23 = 21.074,68 \text{ динара}$

За домаћинстава са два члана: 33.402,13 динара

За домаћинстава са три члана: 45.729,58 динара

За домаћинстава са четири члана: 58.057,03 динара

За домаћинстава са пет чланова: 70.384,48 динара

За домаћинстава са шест чланова: 82.711,93 динара

За домаћинстава са више од шест чланова додаје се за сваког новог члана по 12.327,45 динара.

Даље, наведено је шта се подразумева под имовним стањем домаћинства, као и површина стамбене јединице које домаћинство поседује, почев од домаћинства са једним чланом па до домаћинства са више од шест чланова.

За утврђивање максималне површине стамбене јединице, као услова за стицање статуса енергетски угроженог купца, примењен је критеријум просторних услова за остваривање права породичног домаћинства на стамбену подршку, а који је прописан

Законом о становању и одржавању зграда („Службени гласник РС”, бр. 104/16 и 9/20 - др. закон)

Прописане површине не односе се на сеоско домаћинство.

Други критеријум за стицања статуса енергетски угроженог купца је остварено право на новчану-социјалну помоћ, дечији додатак или увећани додатак за помоћ и негу другог лица.

Трећи критеријум је здравствено стање члана домаћинства, које може остварити статус енергетски угроженог купца, који омогућава заштиту од обуставе испоруке електричне енергије због неизвршених обавеза из уговора о снабдевању, а под условом да члан домаћинства користи медицинске апарате или уређаје неопходне за одржавање здравља за чији рад је потребно напајање из електродистрибутивне мреже и коме обуставом испоруке електричне енергије може бити угрожен живот или здравље.

Предлогом је прописана садржина захтева за стицање статуса енергетски угроженог купца и Образац захтева ЗЕУК1 који ће бити објављен на интернет страници министарства надлежног за послове енергетике и на интернет страници јединица локалне самоуправе.

Прописан је начин утврђивања испуњености услова за стицање статуса енергетски угроженог купца односно испуњеност се утврђује увидом у податке из службене евиденције, односно јавне исправе.

Домаћинство које нема уговор о снабдевању електричном енергијом или природним гасом, или да није евидентиран као крајњи купац топлотне енергије код енергетског субјекта, односно уколико рачун не гласи на његово име, може остварити статус, ако уз захтев достави уговор, јавну исправу или други документ којим се доказује правни основ домаћинства да борави у тој стамбеној јединици (уговор о закупу стамбене јединице, одлука суда и сл.).

Домаћинства која су корисници новчане социјалне помоћи или дечијег додатка или увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, могу остварити статус енергетски угроженог купца на основу решења којим им је утврђено неко од тих права.

Даље је уређен начин издавања и садржина решења о стицању статуса.

Предлогом је уређена садржина и обим права на умањење месечне обавезе за одређене количине електричне енергије, природног гаса, односно електричне и топлотне енергије, као и начин на који се обрачунава умањење.

Тако је уређено да се приликом подношења захтева, подносилац опредељује за стицање права на умањење месечне обавезе плаћања за одређене количине електричне енергије, односно за стицање права на умањење месечне обавезе плаћања за одређене количине природног гаса, односно за стицање права на умањење месечне обавезе плаћања за топлотну енергију.

У области природног гаса, у погледу количина природног гаса за које се умањује месечна обавеза, извршено је усаглашавање са новом Уредбом о условима испоруке и снабдевања природним гасом ("Службени гласник РС", бр. 49/2022) на начин да су количине за умањење месечног рачуна за природни гас изражене у мерној јединици kWh уместо у m³ . Прерачун из m³ у kWh извршен је у складу са допуном Методологије за одређивање цене

природног гаса за јавно снабдевање тако да су задржана постојећа права у погледу количина природног гаса за које се умањује месечна обавеза. Самим тим, ово усаглашавање нема утицаја на раније процењена потребна финансијска средства.

Такође је истакнуто да остваривање неког од напред наведених права, није препрека за остваривање права из члана 21. став 6. ове уредбе, на заштиту од обуставе испоруке електричне енергије због неизвршених обавеза из уговора о снабдевању.

Предлогом уредбе прописана је обавеза органа јединице локалне самоуправе да податке о свим енергетски угроженим купцима који могу остварити право на умањење рачуна у датом месецу доставља енергетском субјекту надлежном за снабдевање, сваког месеца, ради остваривања права енергетски угроженог купца на обрасцу Т1, који ће бити објављен на интернет страници Министарства.

Такође, уређен је начин подношења захтева за стицање статуса енергетски угроженог купца на основу здравственог стања, документа која се подносе уз захтев, док је садржина захтева прописана на обрасцу ЗЕУК2, који се објављује на интернет страници Министарства и на интернет страници јединица локалне самоуправе. Поред наведеног, прописан је рок за одлучивање по поднетом захтеву, садржина решења, као и рок важења наведеног.

Предлогом уредбе прописана је обавеза органа јединице локалне самоуправе да податке о свим енергетски угроженим купцима који могу остварити право на заштиту од обуставе испоруке електричне енергије у датом месецу доставља енергетском субјекту надлежном за снабдевање електричном енергијом, сваког месеца, на обрасцу Т2 који ће бити објављен на интернет страници Министарства.

Евиденција енергетски угрожених купаца води се на основу донетих решења о стицању статуса енергетски угроженог купца, а воде је енергетски субјекти за снабдевање у електронском облику и штампаној форми на обрасцу Т1 које се објављује на интернет страници Министарства. Наведена евиденција доставља се сваког месеца министарству надлежном за послове енергетике у табели Т1 ради повраћаја средстава из буџета Републике Србије.

Министарство надлежно за послове енергетике објављује збирне податке из евиденција најкасније до априла следеће године за претходну годину са прегледом по месецима.

Средства за заштиту енергетски угрожених купаца, у складу са законом, обезбеђују се у буџету Републике Србије и преносе се сукцесивно и у складу са ликвидним могућностима буџета, на посебна наменске динарске рачуне отворене код Управе за трезор, и то: Јавном предузећу „Електропривреда Србије”, Београд и другим снабдевачима који снабдевају домаћинства електричном енергијом, Јавном предузећу „Србијагас”, Нови Сад, као и другим привредним субјектима који обављају делатност јавног снабдевања домаћинстава природним гасом и снабдевања топлотном енергијом, а на основу уредно поднете документације.

Уколико се према Предлогу уредбе број енергетски угрожених купаца увећа, процена од стране Светске банке је да су од 2023. године укупно потребна средства на годишњем нивоу око 4.000.000.000 динара.

Законом о буџету Републике Србије за 2022. годину („Службени гласник РС”, бр. 110/21 и 125/22) у оквиру раздела 28 - Министарство рударства и енергетике, Програм 0902-

Социјална заштита, функција 430-Гориво и енергија, Програмска активност 0011-Енергетски угрожени купац, економска класификација 451- Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама, обезбеђена су средства у износу од 1.500.000.000 динара, извор финансирања 01-Општи приходи и примања буџета.

Потребна средства у наредним годинама биће обезбеђена у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије, у оквиру утврђених лимита на разделу Министарства рударства и енергетике.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Предлога уредбе прописан је предмет уређивања.

Чланом 2. Предлога уредбе дата је дефиниција енергетски угроженог купца и дефиниција домаћинства у смислу ове уредбе.

Чл. 3-5. Предлога уредбе прописани су критеријуми за стицање статуса енергетски угроженог купца, дефинисан укупан месечни приход домаћинства, дефинисано имовно стање.

Чланом 6. Предлога уредбе прописано је изузеће од примене одређених услова за стицање статуса енергетски угроженог купца за сеоска домаћинства.

Чланом 7. Предлога уредбе прописано је да статус енергетски угроженог купца остварује домаћинство чији су чланови корисници права на новчану социјалну помоћ, дечијег додатка или увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, те да се на њих не примењују услови из чл. 4. и 5. ове уредбе.

Чланом 8. Предлога уредбе прописано је стицање статуса по основу здравственог стања.

Чланом 9. Предлога уредбе прописано је да се захтев за стицање статуса подноси на обрасцу ЗЕУК1 и прописана је садржина захтева.

Чл. 10. и 11. Предлога уредбе прописано је како се утврђује испуњеност услова за стицање статуса.

Чл. 12-15. Предлога уредбе прописан је начин издавања и садржина решења о стицању статуса као и рокови важења решења.

Чланом 16. Предлога уредбе прописана је садржина и обим права на умањење месечне обавезе плаћања за одређене количине електричне енергије или природног гаса као и за топлотну енергију.

Чланом 17. Предлога уредбе прописано је у ком случају енергетски угрожени купац остварује право из члана 16. Предлога уредбе, па тако за електричну енергију, остварује право на умањење у случају да је месечна потрошња домаћинства у обрачунском периоду, сведена на 30 дана, мања или једнака од 6,5 пута количина електричне енергије из члана 16. став 1. тачка 1) Предлога уредбе. У случају да је месечна потрошња домаћинства у

обрачунском периоду, сведена на 30 дана, већа од 6,5 пута од количина електричне енергије из члана 16. став 1. тачка 1) Предлога уредбе енергетски угрожени купац не може остварити право на умањење. За природни гас је то 2,5 од количина природног гаса из члана 16. став 1. тачка 2) Предлога уредбе.

Чланом 18. Предлога уредбе је прописано да се при подношењу захтева подносилац може одредити за стицање права на умањење месечне обавезе за одређене количине електричне енергије или за: стицање права на умањење месечне обавезе за одређене количине електричне енергије; или стицање права на умањење месечне обавезе за одређене количине природног гаса или стицање права на умањење месечне обавезе за топлотну енергију. Поред тога једно домаћинство може да оствари право на умањење месечне обавезе и истовремено да оствари право по основу здравственог стања из члана 21. став 6. Предлога уредбе тј. заштиту од обуставе испоруке електричне енергије због неизвршених обавеза из уговора о снабдевању.

Чланом 19. Предлога уредбе прописано је поступање органа локалне самоуправе у погледу достављања података енергетским субјектима надлежним за снабдевање, начин достављања података, садржина података.

Чл. 20. и 21. Предлога уредбе прописано је стицање статуса енергетски угроженог купца због здравственог стања, садржина захтева, садржина решења којим се захтев усваја и рок.

Чланом 22. Предлога уредбе прописан је начин вођења евиденције енергетски угрожених купца.

Чланом 23. Предлога уредбе прописан је начин обезбеђења средстава за заштиту енергетски угроженог купца.

Чланом 24. Предлога уредбе прописане су казнене одредбе.

Чл. 25 и 26. Предлога уредбе прописане су прелазне и завршне одредбе.

Чланом 27. Предлога уредбе прописано је ступање уредбе на снагу.

IV. ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Законом о буџету Републике Србије за 2022. годину („Службени гласник РС”, бр. 110/21 и 125/22) у оквиру раздела 28 - Министарство рударства и енергетике, Програм 0902- Социјална заштита, функција 430-Гориво и енергија, Програмска активност 0011- Енергетски угрожени купац, економска класификација 451- Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама, обезбеђена су средства у износу од 1.500.000.000 динара, извор финансирања 01-Општи приходи и примања буџета.

Потребна средства у наредним годинама биће обезбеђена у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије, у оквиру утврђених лимита на разделу Министарства рударства и енергетике.